

26. 8. 2013

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K rozhodování soudů a finančního arbitra ve věci poplatků za vedení úvěrového účtu

Otázka úvěrových poplatků již poměrně dlouho rezonuje tuzemským právním prostředím. Samotná terminologie je ovšem značně nejednotná, neboť dosud byla čistě otázkou tvořivosti marketingových pracovníků jednotlivých poskytovatelů úvěrů při pojmenování tohoto poplatku. V kontextu aktuálně účinné právní úpravy považuje autor tohoto článku za nejvhodnější označení „poplatek za vedení úvěrového účtu“, který podle jeho názoru nejlépe rezonuje s ustanovením § 7 odst. 4 zákona č. [145/2010](#) Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů: „...poskytne věřitel spotřebiteli na požádání kdykoliv za trvání tohoto smluvního vztahu bezplatně výpis z účtu v podobě tabulky umoření.“ a přílohy č. 2 téhož zákona, čl. I, písm. i): „poplaticích za vedení jednoho nebo více účtů zaznamenávajících platební transakce a čerpání...“

Tato ustanovení zákona o spotřebitelských úvěrech mimochodem staví do zcela jiného světla základní tezi žalobců, a to že ujednání o vedení úvěrového účtu (a poplatku za něj) je jakýmsi *accidentalium negotii*, které lze oddělit a posoudit odděleně od hlavního obsahu smlouvy. Pokud ale zákon tuto činnost od věřitele vyžaduje výslovně, a to zjevně ve prospěch spotřebitele, jedná se ve skutečnosti v případě vedení úvěrového účtu zjevně o *naturalium negotii*. Jedinou otázkou tak je, zda věřitel ve smlouvě jako součást celkové ceny úvěru (která samozřejmě vstupuje do výpočtu roční procentní sazby nákladů na spotřebitelský úvěr, která je ukazatelem, který má spotřebiteli práve umožnit posouzení celkové ceny úvěru) sjedná i poplatek za vedení úvěrového účtu (nebo jakýkoli jiný obdobný paušální poplatek) či nikoli.

Pokud tato volnost platí u přísně regulovaných spotřebitelských úvěrů *strictu sensu*, tím spíše potom platí u v podstatě neregulovaných hypotečních a dalších úvěrů. Jak jinak by totiž věřitel mohl plnit povinnosti, které mu předepisuje nejen právní úprava § 497 a násl. obchodního zákoníku, ale i judikatura? Například lze citovat rozsudek, ve kterém byla konstatována odpovědnost banky za škodu způsobenou klientovi tím, že umožnila přečerpání úvěrového limitu platební kartou, které se zmocnila cizí osoba - úvěrový účet a úvěrový limit tedy slouží nejen k ochraně banky, ale i klienta samého[1]. Nemluvě potom o veřejnoprávních povinnostech při vedení účetnictví a podobně.

V průběhu roku 2013 již padlo nejméně pět relevantních rozhodnutí, některá z nich se ovšem autorovi tohoto článku doposud nepodařilo získat. Byť v případě rozhodnutí finančního arbitra připadá v úvahu uplatnění opravných prostředků a soudního přezkumu (naopak soudní rozhodnutí v bagatelních věcech odvolání nepřipouštějí), představují podle názoru autora tohoto článku již relevantní srovnávací materii.

18. dubna 2013 rozhodl[2] Obvodní soud pro Prahu 5 ve prospěch klienta, kterému je Hypoteční banka, a.s. nucena vrátit již zaplacené poplatky za vedení a správu úvěru. Toto rozhodnutí bylo již podrobně rozebráno v předchozím článku[3], s jehož závěry nelze než souhlasit.

Soud odůvodnění svého rozsudku shrnul slovy: „Soud po těchto zjištěních shrnuje, že a) uvedená položka sazebníku nebyla vůči žalobci individuálně sjednána (jak uvedeno výše), b) nejde o ujednání o ceně (viz výše) a c) jde jednoznačně o ujednání, které zavazuje spotřebitele k plnění podmínek, s nimiž (s jejich obsahem) se neměl možnost seznámit před uzavřením smlouvy. Je tedy neplatné podle

ust. § 56 odst. 3 písm. g) o.z., potažmo ust. § 39 o.z. Spotřebitel totiž v době uzavření smlouvy nevěděl, za co je mu vlastně poplatek účtován, a to i podle jazykového výkladu formulace „vedení a správa úvěru“ lze dospět k závěru, že poplatek byl vytvořen a účtován jen za to, že žalovaná je s žalobcem ve smluvním vztahu...“.

Celé odůvodnění stojí tedy na základním předpokladu, že ve smlouvě o úvěru je „jaksi navíc“ sjednána služba „vedení a správa úvěru“, ke které je dále sjednán poplatek, a to odkazem na sazebník. Soud ovšem tuto svou logiku nijak nezdůvodnil a ve světle výše uvedeného ji autor tohoto článku považuje za krajně nešťastnou. Je nesporně pravdou, že by bylo bývalo šťastnější, pokud by Hypoteční banka smlouvu redigovala tak, že by výši poplatku za vedení a správu úvěru (kterou ostatně až do dnešní doby nezměnila) uvedla přímo do smlouvy o úvěru. Platná právní úprava jí to ovšem v případě hypotečního úvěru v žádném případě nenařizuje a nenařizovala[4] a určení výše ceny odkazem na klientům dostupný sazebník je naprosto běžné v řadě oborů, přičemž v praxi nečiní problémy. Podle názoru autora tohoto článku je neudržitelný i názor, že spotřebitel neměl možnost se s předmětným ujednáním seznámit: i kdyby nevyužil možnost se se sazebníkem seznámit například na internetových stránkách banky, měl jistě při sjednávání smlouvy o úvěru možnost si vyžádat jeho předložení pracovníkem banky, který by neměl důvod mu nevyhovět. Aplikace ustanovení § 56 odst. 3 písm. g) občanského zákoníku tedy těžko připadá v úvahu.

Relevantnější by snad byla poznámka v odůvodnění rozhodnutí, která upozorňuje na skutečnost, že si banka vyhradila právo sazebník kdykoli změnit, což by skutečně mohlo zakládat rozpor s ustanovením § 56 odst. 3 písm. h) občanského zákoníku, který zakazuje ujednání, která dovolují dodavateli jednostranně změnit smluvní podmínky bez důvodu sjednaného ve smlouvě. Pak by ovšem neplatným muselo být pouze ujednání o právu banky jednostranně měnit sazebník, ale nikoli ujednání o stanovení výše poplatku odkazem na tento sazebník.

Finanční arbitr[5] 29. dubna 2013 vydal náleží, kterým klientovi přiznal vrácení 80 Kč a Komerční bance, a.s. dále nařídil zaplatit sankci 15 000 Kč. Na rozdíl od předchozího případu se jednalo o spotřebitelský úvěr v úzkém vymezení tohoto slova, na který dopadá zákon č. [145/2010 Sb.](#), o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů. To je velmi zajímavé, protože tento zákon ve svém § 7 výslovně nařizuje, že věřitel je povinen úvěrový účet vést, protože na požádání z něj musí klientovi poskytnout výpis. Výpis sám musí být bezplatný, ale zákon ve své příloze č. 2, čl. I, písm. i) výslovně počítá s možností, že vedení takového účtu bude zpoplatněno. Poplatek ovšem byl účtován pod rubrikou „spravování úvěru“.

Finanční arbitr na základě obsáhlé analýzy došel k závěru, že „*předmět spravování úvěru není ani ve Smlouvě o úvěru, Příloze, Všeobecných obchodních podmínkách nebo Úvěrových podmínkách, ani Sazebníku jakkoli definován nebo alespoň naznačen*“ a dále obsáhlou argumentací, tu více tu méně přesvědčivou, vyloučil všechny činnosti, které za jeho náplň označila Komerční banka, a.s. Za této situace přijal závěr „*Za takové situace, kdy obsah spravování úvěru nebyl dohodou smluvních stran blíže vymezen, ani nebyla zjištěna shodná vůle stran závazkového vztahu v otázce tohoto závazku, finančnímu arbitrovi nezbylo než konstatovat, že závazek ke spravování úvěru je neurčitý, neboť ani výkladem nebylo možné určit jeho obsah. Smluvní ujednání zakládající povinnost Navrhovatele k úhradě poplatku za spravování úvěru je tak podle ustanovení § 37 odst. 1 neplatné, neboť je neúčinné*“.

Stejně jako v případě výše citovaného rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 ani finanční arbitr nijak nezdůvodnil, proč odděluje ujednání o správě úvěru jako samostatné. Stejně tak se nijak nevypořádal s faktem, že přinejmenším základní prvky pojmu správy úvěru jsou definovány výše uvedenými ustanoveními zákonem o spotřebitelském úvěru. Dodatečná definice ve smlouvě by tedy byla do jisté míry jen opakováním zákona a tedy zbytečná. Snad tedy svou roli sehrálo ono nešťastné „spravování“ místo „vedení“.

Vzhledem k tomu, že proti nálezu finančního arbitra je možné uplatnit námitky a jejich uplatnění s sebou nenese žádnou nevýhodu v podobě soudního poplatku či rizika placení nákladů řízení, lze s velkou pravděpodobností předpokládat, že Komerční banka tyto námitky podala a předmětné rozhodnutí tak dosud nenabylo právní moci.

27. května 2013 byl vynesena další rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5[6]. Žalovanou tentokrát byla Československá obchodní banka, a.s., a šlo opět o úvěr v režimu zákona o spotřebitelských úvěrech. To je důležité, protože tento zákon mimo jiné vyžaduje, aby výše všech poplatků byla sjednána přímo ve smlouvě, což ČSOB dodržela. Nemohlo tedy dojít k opakování situace s odkazem na sazebník, který v předchozím soudním sporu u téhož soudu vedla k (byť dle autora tohoto článku nepřijatelnému) výroku ve prospěch klienta. Soud se tedy na rozdíl od svého prvního rozhodnutí vyjadřoval k samotné podstatě poplatku – tentokrát pojmenovaného poplatek za správu a vedení úvěru.

I když se Obvodní soud pro Prahu 5 i tentokrát zabýval určitostí protiplnění k poplatku, dospěl k opačnému závěru než u předchozího sporu: *„Soud proto uvádí, že předmětný poplatek sazebníku byl se žalobkyní sjednán, jde o ujednání o ceně, které je součástí smlouvy a jde jednoznačně o ujednání, které zavazuje spotřebitele k plnění podmínek, s nimiž se měl možnost seznámit před uzavřením smlouvy. Jde tedy o ujednání zcela platné, které není v rozporu s ust. § 56 odst. 1 a 3 obč.zák.. Spotřebitel totiž v době uzavření smlouvy věděl, za co je mu vlastně poplatek účtován, a i podle jazykového výkladu formulace "správa úvěru" lze dospět k závěru, že poplatek byl vytvořen a účtován za to, že žalovaná vede úvěrový účet žalobkyni. Takovéto ujednání je podle názoru soudu přiměřené, nezpůsobující významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran v neprospěch žalobkyně jakožto spotřebitele, a tedy platné podle výše uvedeného ustanovení občanského zákoníku i podle článku 3 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS). Takové ujednání pak není ani v rozporu s dobrými mravy podle ust. § 3 odst. 1 obč.zák.. V neposlední řadě je třeba uvést, že nebylo sjednáno žalobkyní v omylu, když pod termínem správa úvěru i laik si představí to, co opravdu obsahuje - evidenci stavu pohledávky v konkrétním čase. Žalobkyně tak nebyla uvedena v omyl (ust. § 49a obč.zák.). Takové ujednání není také neurčité.“*

Soudce JUDr. Michal Holub se ovšem nespokojil pouze s fundovanou právní analýzou problému, ale upozornil i na morální aspekt celé věci: *„rozsudek soudu by měl být nejen v souladu se zákonem, ale i v souladu s principem obecné spravedlnosti (...). Není tak možné ani zneužívat jinak obecně oprávněných práv spotřebitele ve spotřebitelských smlouvách“*. S tím nelze než souhlasit: spotřebitelé si své úvěry vybírají podle různých kritérií, kterým přiřkládají různou váhu. Nedává však smysl, a rozhodně by nebylo spravedlivé, aby soud následně arbitrárně k úvěrům některých spotřebitelů přiznal „bonus“ v podobě slevy na poplatku, zatímco jiní spotřebitelé, kteří si vybrali úvěr bez poplatku, tento bonus nedostanou, ačkoli platí třeba vyšší úroky.

Dalším v pořadí byl rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1, který je místně příslušným soudem Komerční banky, a.s., vynesena 10. července[7]. Soudce Mgr. Pavel Freibert zde přímo odmítl snahu žalobce dělit smlouvu o úvěru na několik dílčích ujednání a vyčleňovat ujednání o poplatku za správu úvěru jako jakousi nadstandardní službu, neboť konstatuje, že *„Spolu se sjednanou úrokovou sazbou pak tvoří [poplatek za správu úvěru] dohromady celkovou úplatu za poskytnutý úvěr (sporný poplatek je tedy součástí úplaty za úvěr jako takový)“*. Poplatek za správu úvěru je tedy podle názoru soudce Mgr. Pavla Freiberta, se kterým autor tohoto článku nemůže než souhlasit, poplatkem za úvěr jako takový, nikoli za nějaké *accidentalium negotii*, které by bylo třeba dále definovat.

Mgr. Freibert zároveň ve svém rozsudku nepřímou upozornil i na další důležitou skutečnost, a to že smlouvu o hypotečním úvěru nelze šmahem považovat za čistě adhezní formulářovou smlouvu, neboť v souzeném případě vysokoškolsky vzdělaný žalobce s bankou od podání konkrétní žádosti do uzavření smlouvy jednal více než měsíc. Autor tohoto článku k tomu poznamenává, že není výjimkou

i vyjednávání mnohem delší - například autor tohoto článku takto při sjednávání svého hypotečního úvěru vyjednával paralelně se dvěma bankovními domy téměř tři měsíce, než byl s konečnou nabídkou spokojen. Vyhodnotil též relativní výši poplatku za správu úvěru vůči celkové výši úplaty za úvěr a konstatoval, že celková výše poplatků za správu úvěru po celou sjednanou dobu trvání úvěru představuje jen cca 5% částky placené na úrocích. Uzavřel tedy „*Za těchto okolností tedy soud neshledal žádný důvod neplatnosti předmětného ustanovení (přitom neplatnost je vždy pouze výjimkou ze základní zásady soukromého práva vyjadřující závaznost uzavřených smluv - pacta sunt servanda), a to ani na základě posouzení dané smlouvy jako smlouvy spotřebitelské.*“.

15. července 2013 byl vydán další relevantní nálezn finančního arbitra. Autor tohoto článku sice nemá k dispozici celý text rozhodnutí, kancelář finančního arbitra publikovala tiskovou zprávu, která obsahuje relevantní pasáže odůvodnění nálezu[8]. Finanční arbitr se ve svém rozhodnutí zabýval jak otázkou určitosti ujednání (které shledal určitým), tak otázkou možnosti přezkumu ujednání ve smyslu § 56 občanského zákoníku. Zde dospěl k následujícímu závěru: „...*Jelikož v řízení bylo zjištěno, že závazkem Instituce ze Smlouvy o úvěru bylo nejen poskytnutí Úvěru, ale též poskytování dalších služeb s Úvěrem souvisejících, považuje finanční arbitr tento složený závazek za předmět plnění Smlouvy o úvěru. Stejně tak nahlíží finanční arbitr na úrok jako sjednanou cenu Úvěru a na [poplatek] jako cenu plnění za další služby poskytované v souvislosti s Úvěrem. Finanční arbitr proto musí konstatovat, že není oprávněn posuzovat přiměřenost těchto smluvních ujednání s poukazem na ustanovení § 56 odstavec 2 občanského zákoníku. Finanční arbitr ve svých úvahách ohledně ustanovení § 56 odst. 2 občanského zákoníku zohlednil též cíl, účel a vlastní text Směrnice, avšak ani eurokonformním výkladem příslušného ustanovení § 56 občanského zákoníku finanční arbitr nedospěl k jinému než výše uvedenému závěru...*“.

Vedení úvěrového účtu je tedy podle tohoto novějšího názoru finančního arbitra nedílnou součástí smlouvy o úvěru a ujednání o poplatku za vedení úvěrového účtu nedílnou součástí jejich cenových ujednání. Z přezkoumání jsou tak vyloučena nejen podle snad poněkud extenzivního znění § 56 odst. 2 občanského zákoníku, ale ani podle možná restriktivnějšího ustanovení čl. 4 odst. 2 směrnice o nepřiměřených smluvních podmínkách[9]. Podle autora tohoto článku je tento závěr správný a je podporován i celou koncepcí směrnice o spotřebitelských úvěrech a zákona o spotřebitelských úvěrech, jak bylo vysvětleno výše.

Za velmi pozitivní autor tohoto článku považuje, že ani finanční arbitr ani žádný ze soudů, s výjimkou ojedinělé zmínky v prvním rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5, přes veškerou snahu žalobců nepodlehli pokušení v tuzemsku aplikovat rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 7. června 2011, sp. zn. XI ZR 388/10. Proti aplikaci tohoto rozsudku totiž hovoří jak analýza německého práva, ze které vyplývá, že se vůbec nejedná o transpoziční ustanovení evropské směrnice (a Spolkový soudní dvůr ostatně v uvedeném rozsudku na evropské právo také neodkazuje)[10], tak fakt, že Spolkový soudní dvůr při tomto rozhodnutí nepoložil předběžnou otázku Soudnímu dvoru Evropské unie podle ustanovení čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie. Před přijetím takto zásadního rozhodnutí interpretujícím dosud neřešenou otázku aplikace evropského práva, která navíc byla soudem jiného členského státu vyřešena odchylně (Nejvyšší soud Spojeného Království)[11], by totiž předběžná otázka byla podle uvedeného ustanovení zcela zjevně na místě. Naopak Obvodní soud pro Prahu 1 se vůči citovanému rozsudku Spolkového soudního dvora jasně a velmi trefně vymezil: „*nejde o úplatu bance za činnost, kterou tato vykonává výhradně sama ve vlastní prospěch (tento argument dovedený ad absurdum by znamenal vyloučení jakékoli úplaty za úvěr, neboť banky poskytují úvěr jakožto podnikatelé v rámci své obchodní činnosti výhradně za účelem zisku, tedy vyvíjejí tuto činnost - poskytování úvěrů - výhradně ve svůj vlastní prospěch)*“.

Bohužel vzhledem k tomu, že prozatím ve všech sporech šlo o částky bagatelního rozsahu, nemůže dojít ke sjednocení judikatury cestou opravných prostředků proti rozhodnutím soudů. Přílišnou nadějí zda skýtá případný soudní přezkum rozhodnutí finančního arbitra, který by probíhal podle

části páté občanského soudního řádu[12] a příslušnými by tak byly opět pražské obvodní soudy, ale spíše jen řízení o žalobu o zdržení se protiprávního jednání podle § 25 zákona č. [634/1992](#) Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, kterou proti České spořitelně, a.s. podalo Občanské sdružení spotřebitelů TEST (známé pod značkou dTest)[13].

Mgr. Jan Slanina

-
- [1] Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 4227/2009, dostupný na www.nsoud.cz
- [2] Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 18. dubna 2013, sp. zn. 25 C 261/2012, dostupný např. >>> [zde](#).
- [3] Dančišin, M., Němec, L., Veselý, J., Sporné poplatky za vedení a správu úvěru - k rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 5, www.epravo.cz, 2013 - k dispozici >>> [zde](#).
- [4] Lze ovšem předpokládat, že do budoucna dojde ke změně s ohledem na připravovanou evropskou úpravu.
- [5] Funkci finančního arbitra v současné době zastává žena, Mgr. Monika Nedelková, takže by se snad slušelo psát „finanční arbitryně“; sama ale v rozhodnutích používá mužský rod, takže se autor tohoto článku této konvence, podle pravidel českého pravopisu samozřejmě rovněž přípustné, drží
- [6] Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 18. dubna 2013, sp. zn. 10 C 49/2012, dostupný na internetových stránkách soudu, k dispozici >>> [zde](#).
- [7] Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 10. července 2013, sp. zn. 42 C 39/2013-55, dostupný na www, k dispozici >>> [zde](#).
- [8] Tisková zpráva kanceláře finančního arbitra ze dne 17. července 2013, dostupná na www, k dispozici >>> [zde](#).
- [9] Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách
- [10] Procházková, E., Je vhodné v českém prostředí přejímat rozhodnutí německých soudů ohledně bankovních poplatků spojených s úvěrem?, www.epravo.cz, 2013 - k dispozici >>> [zde](#).
- [11] Rozhodnutí Nejvyššího soudu Velké Británie ve věci Office of Fair Trading v Abbey National plc & others ze dne 25. listopadu 2009
- [12] Wachtlová, L., Slanina, J., Zákon o spotřebitelském úvěru. Komentář, 1. Vydání, Praha, C. H. Beck, 2011, s. 264 a násl. a rovněž rozsudek NSS sp. zn. 2 Afs 176/2006
- [13] Tisková zpráva Občanského sdružení spotřebitelů TEST z 15. března 2013, dostupná na www, k dispozici >>> [zde](#).

Další články:

- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)